

Fossilfria fordon inom hemtjänsten

Bakgrund

Stockholms stad har höga klimatambitioner. I stadens budget för 2023 med inriktning 2024 och 2025 framgår att transporter är den största källan till klimatutsläpp och att Stockholm ska vara världsledande i att minska sina utsläpp samt vara förebild för andra. Som ett led i klimatomställningen ska staden kräva fossilfria transporter inom äldreomsorgen. Äldrenämnden har, som aktivitet, fått i uppdrag att utreda hur det kan säkerställas att alla transporter inom hemtjänsten ska vara fossilfria oavsett driftsform.

Begränsning

Detta PM omfattar inte stadens hemtjänst i egenregi då dessa transporter kommer bli helt fossilfria senast under 2025.

Vad avses med fossilfria fordon

För att fordon ska anses vara fossilfria ska följande krav vara uppfyllda enligt stadens miljöförvaltning:

- drivas med el, fordonsgas, etanol eller andra gaser än gasol med skattegrundande utsläppsvärde om högst 190 gram koldioxid per kilometer (WLTP), enligt Transportstyrelsens vägtrafikregister. Fordon som drivs med fordonsgas eller etanol ska till minst 80% tanka det förnybara bränslet (Etanol/E85 eller Fordonsgas). Totalsumman för alla fordon som används inom uppdraget ska uppfylla kravnivån för respektive år
- klara Euro 6 eller bättre
- ha dubbfria vinterhjul
- inte vara äldre än sex år räknat från det datum när fordonet först togs i trafik.

Hur ser det ut inom hemtjänsten idag

Staden har sedan februari 2022 krav på fordon som används för uppdraget hemtjänst. Skillnaden mot ovanstående krav är dels att nuvarande krav enbart gäller nyanskaffning av fordon. Dels att en

hänvisning görs till kriterierna för klimatbonusbilar enligt 5 § i förordning (2017:1334) om klimatbonusbilar.

Eftersom kravet idag enbart gäller nyanskaffning av fordon kan utförarna använda sina befintliga fordon i sex år räknat från det datum när fordonet först togs i trafik.

När det gäller klimatbonusbilar med tillhörande kriterier beslutade regeringen förra året att dessa skulle upphöra den 8 november 2022.

Uppföljning av fordonskravet

Äldreförvaltningen har i samverkan med miljöförvaltningen under våren gjort en uppföljning av utförarnas efterlevnad till gällande fordonskrav.

Uppföljningen visade att det är totalt 487 fordon som används för uppdraget. Av dessa fordon är det totalt 74 fordon som inte uppfyller kravet varav 35 avseende drivmedel och 39 fordon är för gamla. Samtliga utförare med fordon som inte uppfyller kravet har fått inkomma med förklaring och åtgärdsplan. De utförare som har fordon som inte uppfyller kravet har till den 31 december 2023 på sig att åtgärda detta.

Hur behöver krav på fordon ändras i förfrågningsunderlag/avtal/uppdragsbeskrivning

För att uppfylla krav om fossilfria transporter behöver kravet ändras till att gälla alla fordon som används för uppdraget och inte enbart vid nyanskaffning av fordon. Vidare att kriterierna för klimatbonusbilar tas bort och ersätts genom att komplettera kriteriet rörande drivmedel med el.

Dialog med de privata utförarna

Med anledning av uppdraget skickades en inbjudan ut till samtliga privata hemtjänstutförare om att delta i en referensgrupp. Det var nio utförare som anmälde sitt intresse och deltog. Referensgruppens synpunkter och medskick kan sammanfattas enligt följande:

- Delar stadens kvalitetsambitioner och tycker att det är viktigt.
- Infrastrukturen för att möjliggöra fossilfria transporter är ännu inte fullt utbyggd. Det innebär att det finns begränsade tanknings- och laddningsmöjligheter. Personalen behöver åka längre för att tanka/ladda fordonen. Det kan även behövas ytterligare fordon för att möjliggöra laddning.
- Det är lång väntetid på de nya modellerna vid beställning – vanligen över ett år.

- Fordonskravet infördes februari 2022. Det blir ryckig styrning om kravet ska ändras.

Rimligt med helt fossilfria transporter år 2027

Äldreförvaltningen ska under hösten 2023 påbörja en revidering av förfrågningsunderlag, avtal och uppdragsbeskrivning och ser det då också som rimligt att se över kravet på fordon för att ställa krav på fossilfria transporter. Äldreförvaltningens uppfattning är dock att det behöver vara en anpassad övergång utifrån att nuvarande fordonskrav infördes inom hemtjänsten så sent som förra året.

Flera utförare har sedan kravet infördes köpt/leasat nya fordon för att kunna uppfylla kravet. Det kan då inte anses rimligt att utförarna ska behöva avyttra dessa fordon och införskaffa nya. Styrningen får inte bli ryckig och kostnadsdrivande vilket också lyfts fram av referensgruppen.

Äldreförvaltning anser därför att en anpassning till helt fossila fordon bör ske stegvis genom att:

1. kravet revideras i förfrågningsunderlag, avtal och uppdragsbeskrivning till att alla nytillkomna fordon för uppdraget ska vara fossilfria. Det skulle innebära att alla nya utförare som avser använda fordon för uppdraget ska uppfylla kravet. Skillnaden mot nuvarande krav är att det enbart omfattar nyanskaffning av fordon medan detta förslag omfattar alla nytillkomna fordon för uppdraget. Det innebär exempelvis att det idag är möjligt för en ny utförare att använda ett befintligt fordon i upp till sex år från det datum fordonet först togs i trafik. Detta blir inte längre möjligt utifrån det nya förslaget då kravet ska uppfyllas från avtalsstart.
2. nuvarande utförare som har fordon som uppfyller dagens fordonskrav får ha dessa kvar i maximalt tre år räknat från det datum när fordonet först togs i trafik. Äldreförvaltningen bedömer att tre år är en lämplig övergångsperiod då leasingavtalen för fordon vanligen är tre år.

Sammanfattningsvis är bedömningen att det är rimligt att räkna med helt fossilfria transporter inom hemtjänsten from 1 januari 2027.
